# Sipoon kirkonkylän hautausmaan hoitosuunnitelma

Hyväksytty Sipoon seurakuntayhtymän yhteisessä kirkkovaltuustossa 06.06.2024

Tämä käyttösuunnitelma astui voimaan 07.06.2024

Päivitetty hautausmaanjohtokunnan kokouksessa 4.11.2025

# Sisällysluettelo

1. Tausta ..... 3
2. Sipoon kirkonkylän hautausmaa ..... 3
3. Hautaustoimen toimintatavat, tehtävät ja tavoitteet ..... 4
4. Kirkon ympäristödiplomi ..... 4
5. Hautausmaan hoidon vastuut ..... 5
5.1 Sipoon seurakuntayhtymän vastuut ..... 5
5.2 Omaisten ja hautaoikeuden haltijan vastuut ..... 6
5.3 Hautainhoitorahaston vastuut ..... 7
6. Hautausmaan yleishoito ..... 7
6.1 Kasvillisuuden hoito ..... 8
6.2 Yhteisten muistelupaikkojen ja sankarihautojen hoito ..... 9
6.3 Hautausmaan kulkuväylien ja pysäköintialueiden hoito ja talvikunnossapito ..... 9
6.4 Hautausmaarakenteiden ja –kalusteiden hoito ..... 10
6.5 Puhtaanapito ja jätehuolto ..... 10
6.6 Yksittäisten hautojen hoito ..... 11
6.7 Muistomerkin hoito ..... 12
6.8 Haudan hoitamattomuus ..... 12
6.9 Hautainhoitorahaston toiminta ja tehtävät ..... 12
7. Koneet, laitteet ja ohjelmistot ..... 13
8. Toimitilat ..... 14
9. Huoltoalueet ..... 14

# 1. Tausta

Sipoon seurakuntayhtymän hautaustoimen perustehtäviä ovat hautaaminen ja hautausmaan hoito. Hautaustoimilain mukaan hautausmaan ylläpitäjän tulee hoitaa hautausmaata sen arvoa vastaavalla ja vainajien muistoa kunnioittavalla tavalla.

Hautausmaan hoitosuunnitelmassa määritellään seurakuntayhtymälle kuuluva hautausmaan perushoito ja esitetään hautausmaan vuosittaiset hoitotoimenpiteet sekä pidemmällä aikavälillä toteutettavat kunnostustyöt. Hautausmaan hoitosuunnitelmassa voidaan täsmentää seurakuntayhtymän ja hautaoikeuden haltijoiden välistä työnjakoa hautojen hoidossa. Hautausmaan hoitosuunnitelmalla lisätään myös hautausmaan hoidon suunnitelmallisuutta. Hautausmaan hoidon suunnitteluun liittyy hautausmaan toimintaa ja ylläpitoa varten tarvittavien koneiden, kaluston ja tilojen käytön suunnittelu.

Sipoon seurakuntayhtymässä on ollut jo pidempään tarve määrittää hautausmaan hoidon periaatteet ja selkiyttää etenkin hautausmaan hoidon vastuut ja velvoitteet.

# 2. Sipoon kirkonkylän hautausmaa

Hautausmaa sijaitsee Sipoon Kirkonkylässä tilalla RN:o 753–416–12–151 ja 753–416–12–2 Hautausmaa on perustettu v. 1821 ja sitä on laajennettu muutamaan otteeseen. Viimeisin laajennusosa on vuodelta 1977, jolloin perustettiin nk. uusi osa, jonka pinta-ala on n. 2,85 ha. Uudesta osasta saatettiin täysin käyttövalmiiksi n. 2/3 vuonna 1977, osastot 10–13, n.1,9 ha. Jäljelle jääneestä kolmanneksesta puolet, osastot 14–16, n. 0,9 ha on rakennettu asteittain käyttövalmiiksi v. 2007 hyväksytyn käyttösuunnitelman muutoksen mukaisesti vuosina 2009–2012. Alueesta on n. 0,5 ha on rakentamatta. Tämä alue rakennetaan tulevina vuosina vuonna 2022 tehdyn suunnitelman mukaan. Perustustyöt on tehty arkkuhautauksille. Koko alue on maaperältään täyttöhiekkaa ja salaojitettu vuoden 1977 karttasuunnitelman mukaisesti. Hautausmaan nykyinen kokonaispinta-ala on n. 8 ha. Hautausmaa muodostuu kahdesta osasta; vanhasta puolesta, osastot 1–9 ja uudesta puolesta osastot 10–16. Sipoon kunnan kanssa on tehty kaavoitussopimus, jossa kaavoitetaan lisää alueita hautausmaan ja sen laajennuksen käyttöön. Laajennus toteutetaan tarpeen mukaisesti tulevina vuosina, kun asemakaava on saanut lainvoiman.

Hautausmaan uudella puolella on muistolehto, jonne haudatun nimilaatan voi kiinnittää yhteiseen muistokiveen. Muistolehtoalueella on sekä sirottelualue että uurnalehto. Alueella on myös erillinen oma paikka muistokynttilöille. Tälle alueelle haudataan vain sulan maan aikana.

Muualle haudattujen ja tyhjän sylin muistomerkki löytyy Valon kappelin läheisyydestä. Lisäksi hoidetaan vanhan kirkon edessä sijaitseva sankarihauta-alue.

# 3. Hautaustoimen toimintatavat, tehtävät ja tavoitteet

Hautaustoimen toiminta-ajatuksena on palvella omaisia ja hautausmaalla kävijöitä hautaustoimeen liittyvissä asioissa. Perustehtäviä ovat hautaaminen, hautarekisterin ylläpito, hautausmaan hoito, vahtimestarityöt kappelissa sekä Hautainhoitorahaston sopimushautojen hoito. Hautaustoimi huolehtii myös riittävästä hautapaikkavarannosta.

Hautaustoimen henkilökunta pyrkii osaltaan toteuttamaan edellä mainittua toiminta-ajatusta hoitamalla hautaustoimelle osoitetut tehtävät ammattitaidolla ja parhaalla mahdollisella asiakaspalvelutaidolla. Määrällisiä tavoitteita ovat Hautaustoimilain noudattaminen, lakisääteisten velvoitteiden täyttäminen sekä sopimushautojen hoito.

Laadulliset tavoitteet hautaustoimessa ovat:

- laadukas ja tasavertainen palvelu kaikille

- toimivan ja turvallisen työympäristön varmistaminen

- vainajan kohtelu pieteetillä

- hautausmaan kulttuurihistoriallisesti arvokkaiden hautojen hoito hautausmaan hoitosuunnitelman

mukaisesti

- sankarihautojen hoito hautausmaan hoitosuunnitelman mukaisesti

- hautausmaan toiminta on kestävän kehityksen mukaista

# 4. Kirkon ympäristödiplomi

Kirkon omaa ympäristöjärjestelmää, ympäristödiplomia, on käytetty seurakunnissa vuodesta 2001 lähtien ympäristövastuun kantamisen välineenä. Sipoon seurakuntayhtymällä on ympäristödiplomi ympäristöohjelma vuosille 2017–2021 ja 2022–2026. Ympäristödiplomi edellyttää kaikilta diplomia hakevilta samojen minimikriteerien täyttämistä. Vähimmäisvaatimukset toteutuvat hautausmaan osalta, kun hautausmaalle tehdään ympäristöselvitys, laaditaan tai päivitetään hoito-ohjeet tai niiden ympäristöosat, koulutetaan työntekijöitä ympäristöasioissa ja järjestetään jätehuolto.

Hautausmaan kaikissa hoitotöissä toimitaan ekologisuus huomioiden. Kasvivalinnoissa asetetaan etusijalle taimien kotimaisuus ja soveltuvuus Etelä- Suomen kasvillisuusvyöhykkeellä. Kasvit ovat kestäviä. Kasvien hoidossa käytetään ympäristövaikutuksiltaan vähiten haittaavia tuotteita ja rikkaruohot hävitetään suurelta osin mekaanisesti. Lannoitteet ovat pääasiassa hitaasti liukenevia lannoitteita, joita käytetään täsmä lannoituksena, jottei tulisi liikakäyttöä. Kasteluvesi otetaan Sipoon joesta. Kasteluveden menekki pyritään minimoimaan kastelemalla ainoastaan seurakuntayhtymän hoidossa olevat haudat. Kasteluautomatiikkaa tai sadetusta ei juuri käytetä. Pienkoneissa käytetään myös puhtaampaa pienkonebensiiniä ja traktoreissa mahdollisuuksien mukaan bioöljyä. Akkukäyttöisiä pienkoneita hankitaan lisää tulevaisuudessa, kun koneet kehittyvät.

Hautausmaan reunavyöhykkeillä on mahdollisuuksien mukaan vähemmällä hoidolla olevia R4-hoitotason alueita luonnonkasveille ja eläimille. Liukkautta torjutaan sepelillä. Kesällä käytetään pölyn sitomiseen suolausta kivituhkakäytävillä. Jätehuollossa hautausmaakävijöille on järjestetty lajittelupisteet poltto-, puutarha- ja metallijakeille. Lajitteluun tulisi kiinnittää enemmän huomiota. Puutarhajakeen seassa on usein paljon polttojakeeseen kuuluvia muoviruukkuja ja kertakäyttökynttilöitä. Hautausmaalla noudatetaan Sipoon kunnan ja Pääkaupunkiseudun jätehuoltomääräyksiä.

Hautausmaan ympäristövaikutuksia seurataan muun muassa kasteluveden kulutuksella, salaojien ja hulevesien tutkimuksilla, viljavuuspalvelun maa-analyyseillä, kasvinsuojelutoimenpiteiden määrällä sekä polttoaine-, lannoite ja jätemääriä seuraamalla.

Ilmastonmuutoksen vaikutukset kasvillisuuteen ja hautausmaan hoitoon tulevat näkymään myös hautausmaan hoidon haasteina. Ilmaston ennustetaan muuttuvan siten, että kevät ja kesä alkavat aikaisemmin ja ne ovat hieman lämpimämpiä. Keväällä ja kesällä tulevat pitkät kuivat jaksot, hallaton kausi pitenee ja hallat ovat ajoittain ankaria.

Syksy ja talvi alkavat myöhemmin sekä selvästi lauhempana. Syksyisin ja talvisin on runsaasti sateita, lyhyitä kovia pakkasjaksoja tulee satunnaisesti ja lumettomuus tai runsas lumisuus lisääntyy. Maa voi routaantua syvältä lumen puutteen vuoksi. Talvehtimisongelmat tulevat lisääntymään. Kasvintuhoojat ja taudit lisääntyvät ja sen myötä kasvien perusterveys sekä oikeiden kasvien valinta tulee entistä tärkeämmäksi. Paitsi taudit ja tuholaisen myös rikkakasvit tulevat lisääntymään kiihtyvällä tahdilla, kun kasvuolosuhteet muuttuvat.

# 5. Hautausmaan hoidon vastuut

Hautausmaan hoito perustuu seuraaviin lakeihin, asetuksiin, sääntöihin ja ohjeisiin:

- hautaustoimilaki (457/2003)
- kirkkolaki (652/2023)
- kirkkojärjestys (657/2023)
- terveydensuojeluasetus (1280/1994)
- järjestyslaki (612/2003)
- jätelaki (646/2011)
- hautaustoimen ohjesääntö (2023)
- Sipoon seurakuntayhtymän ympäristödiplomi (2022–2026)

## 5.1 Sipoon seurakuntayhtymän vastuut

Hautausmaan yleishoito on Sipoon seurakuntayhtymän hautaustoimen vastuulla. Sipoon seurakuntayhtymän hautaustoimen vastuulla olevia hautausmaan hoitotöitä ovat:

- hautausmaan kulkuväylien ja pysäköintialueiden hoito ja talvikunnossapito
- kasvillisuuden hoito: nurmikko, perenna- ja pensasalueet sekä puut

- yhteisten muistelupaikkojen ja sankarihautojen hoito
- hautausmaan rakenteiden ja -kalusteiden hoito
- puhtaanapito ja jätehuolto
- vieraslajien torjunta (pääasiassa havaittu lupiineja)

Hautausmaan ylläpitäjä hoitaa hautausmaata sen arvoa vastaavalla ja vainajien muistoa kunnioittavalla tavalla.

## 5.2 Omaisten ja hautaoikeuden haltijan vastuut

Kirkkolain mukaan haudat on pidettävä hautausmaan arvoa vastaavasti hoidettuina ja haudan hoidosta vastaa hautaoikeuden haltija. Hautamuistomerkin hoitaminen kuuluu aina omaisille. Omaisen vastuulla on yksittäisen haudan hoito muistomerkkeineen sekä kukille varattu alue. Reunakivellisellä haudalla omaisen vastuulla on hoitaa myös reunakivien rajaama alue.

Hautaoikeuden haltijan hoitovelvoitteita ovat:

- haudan kukka-alueen hoito kevät- ja syyssiivouksineen. Kukka-alue hoidetaan siten, etteivät rikkaruohot kasva häiritsevästi. Kukkien istuttaminen ei ole pakollista. Haudan kukka-alueen hoidoksi riittää monivuotisen perennan hoito tai kukka-alueen pinnoittaminen maanpeiteperennalla tai sammalella. Haudoille ei saa istuttaa puita tai pensaita. Istutukset (tai rikkakasvit) eivät myöskään saa levittäytyä naapurihautojen puolelle tai täysikasvuisina olla haitaksi hautaamiselle tai hautausmaan hoidolle.
- nurmikon huolittelu muistomerkin ja kukka-alueen ympärillä kuuluu omaisille.
- kukka-alueelle tuotujen muistoesineiden hoito ja kunnossapito, esimerkiksi loppuun palaneiden kertakäyttökynttilöiden siivoaminen haudalta.
- haudalle mahdollisesti hankitun muistomerkin hoito siten, että se on turvallisesti asennettu sekä tarvittaessa muistomerkin oikaisu. Esimerkiksi arkun tai uurnan maatumisen myötä muistomerkki voi kallistua. Routiva maa sekä puun juuret saattavat joko nostaa tai laskea hautakiveä. Siksi hautakiven asento on muistettava tarkistaa vähintään kerran vuodessa. Vino tai kaatumaisillaan oleva hautakivi on vaarallinen paitsi omaisille myös hautausmaan työntekijöille ja muille hautausmaalla vieraileville. Hautaoikeuden haltijan on oikaistava hautakivi siten, ettei se aiheuta tapaturman vaaraa.
- reunakivien rajaaman alueen kunnossapito. Hoidoksi riittää pintahiekan kunnossapito rikkakasvittomana. Reunakivien rajaama alue voi olla pinnoitettuna myös maanpeiteperennalla tai sammalella.
- muistolehtoon, sirottelualueille ja muualle haudattujen vainajien yhteismuistelupaikalle tuotujen yksittäisten kukkien, koriste-esineiden ja lyhtyjen hoidosta vastaavat omaiset (seurakuntayhtymä vastaa muistelupaikkojen yleisilmeestä).

Omaiset kustantavat kokonaisuudessaan yksittäisen haudan hoidon sekä muistomerkkiin liittyvät hankinta- ja hoitokustannukset.

## 5.3 Hautainhoitorahaston vastuut

Hautainhoitorahaston säännöt hyväksytty 14 joulukuuta 2023.
Hautainhoitorahaston vastuulla on omaisen tilaaman haudanhoitosopimuksen mukaiset työt. Sopimushaudan hoitoon kuuluu:

- kukka-alueen kevätsiivous, kunnostaminen ja lannoitus, kukkien istutus, kastelu, kuihtuneiden kukkien nyppiminen sekä kasvinsuojelu tarvittaessa. Kastelusta huolehditaan siten, että kasvit näyttävät elinvoimaisilta ja ettei kukintojen tai kasvualustan ulkonäkö ole kärsinyt
- istutusalueen kanttaus sekä nurmen loppusiistintä siimaleikkurilla kukkapenkin ympäriltä ja rikkaruohojen kitkeminen
- reunakivellisen haudan pinnahoito käsittää pintahiekan kunnossapidon reunakivien rajaamalla alueella
- hoitokauden päättyessä kukkien poisto ja siivous

Hautausmaasta vastaava seurakuntapuutarhuri valitsee olosuhteisiin sopivat kukat haudalle. Hoitoon ei sisälly muistomerkin tai reunakivien hoito. Edellytyksenä hoitosopimukselle on, että muistomerkin tulee olla turvallisesti asennettu. Hautainhoitorahaston palveluista peritään kustannuksia vastaava maksu hoidon tilaajalta.

# 6. Hautausmaan yleishoito

Sipoon seurakuntayhtymän hautaustoimen vastuulla oleva hautausmaan yleishoito pitää sisällään seuraavat tehtävät:

1. kasvillisuuden hoito; nurmikkoalue, perenna- ja pensasalueet sekä puut
2. yhteisten muistelupaikkojen ja sankarihautojen hoito
3. hautausmaan kulkuväylien ja pysäköintialueiden hoito ja talvikunnossapito
4. hautausmaarakenteiden ja -kalusteiden hoito (mm. portit, aidat, penkit, valaisimet, pyörätelineet opasteet)
5. puhtaanapito ja jätehuolto mukaan lukien kevät- ja syyssiivoukset hautausmaalla

Hautausmaan hoidossa noudatetaan viheralueiden kunnossapitoluokitusta RAMS 2020. Hautausmaat ovat erityiseen toimintaan tarkoitettuja viheralueita ja voidaan luokitella alaluokkaan R2. Kunnossapitoluokka voi muuttua viheralueen kehittymisen ja sen elinkaaren mukaan. Kunnossapitoluokkien muutoksella voidaan myös kehittää ja ohjata alueen kehittymistä esimerkiksi rakennetusta luonnonmukaisempaan tai avoimesta metsäisempään.

Hoidon tavoitteena on monipuolisen, viihtyisän, turvallisen ja hyvin toimivan viheralueen ylläpitäminen hyvässä kunnossa. Kasvillisuuden, rakenteiden ja laitteiden turvallisuutta ja alueen siisteyttä tarkkaillaan säännöllisesti. Havaitut puutteet korjataan mahdollisimman pian. Turvallisuutta vaarantavat vauriot korjataan välittömästi.

Hautausmaan ympärillä on vähäisessä määrin metsä- (M2) ja suojaviheralueita (R4), rakennetun ja luonnonympäristön välimaastoon sijoittuvia reunavyöhykkeitä. Suojaviheralueen hoidon tavoitteena on puistomaisen yleisilmeen säilyttäminen.

On huomioitava kuitenkin, että hautausmaa on ensisijaisesti hautaamista varten ja hautaamisen vuoksi hautausmaan turvallisuus, toimivuus ja viihtyisyys voivat tilapäisesti heikentyä. Talvinen haudankaivuu sulatuksineen näyttää hyvinkin epäesteettiseltä lumen valkeutta vasten. Hiekkamaalle haudattaessa hauta voi sortua laajalta alueelta ja häiritä tilapäisesti myös naapurihautojen turvallisuutta ja pyhyyttä. Hautaustoimen ohjesäännön mukaan tilapäisen haitan aiheuttaminen viereisille haudoille ei ole esteenä haudan avaamiselle.

## 6.1 Kasvillisuuden hoito

Kasvillisuuden hoito käsittää yhtenäisten nurmialueiden nurmenleikkuun sekä puiden, pensaiden ja perennojen hoitamisen hautausmaalla. Kasvillisuuden hoitoa on esimerkiksi nurmikon kevätkunnostus, paikkaus, rajaus, ja syyskunnostus. Hautausmaan nurmialueita kunnostetaan turvallisuuden vuoksi siinä vaiheessa, kun arkku tai uurna maatuu ja maanpinta painuu. Hautausmaan nurmialueet viimeistellään siimaleikkurilla.

Perennat ovat monivuotisia ruohovartisia kasveja. Perennakasvillisuuden hoitoa on kevätkunnostus, paikkausistutukset, rikkakasvien torjunta, kasvuston siistiminen, kasvualustan kuohkeutus ja kattaminen, rajaukset, kastelu, kasvitautien ja tuholaisten torjunta, syyskunnostus ja jakaminen. Pensaiden hoitoa on kevätkunnostus, hoitoleikkaus, muotoon leikkaus, harvennusleikkaus, alas leikkaus, paikkausistutukset, rikkakasvien torjunta, rajaukset, kattaminen, syyskunnostus, talvi- ja kevätsuojaus ja suojaus tuhoeläimiä vastaan. Puiden hoitoa on puiden leikkaus, rakenneleikkaus, runko-, tyvi- ja juurivesojen poisto, latvuksen pienentäminen, latvustuenta, kevätkunnostus, tuentojen tarkistus ja korjaus, kastelu, rikkakasvien torjunta, talvi- ja kevätsuojaus, kuntoseuranta- ja arviointi, sekä puiden poisto.

Kasvillisuuden hoidossa noudatetaan hoitoluokituksen R2 toimintaviheralue hoidon laatuvaatimuksia ja viheralueiden hoito-ohjeita VKT ’2021 kirjan ohjeiden mukaisesti (Viherympäristöliiton julkaisu 70/2021).

Puuston määrä aiheuttaa runsaasti lisätöitä hautausmaan hoitoon esimerkiksi tuulisella säällä ja myrskyn jälkeen oksien pudottua. Männyn neulaset, tammenterhot, lehdet ja lenninsiivet työllistävät aika ajoin erityisesti hautausmaan vanhalla puolella. Hautausmaan puut ja pensaat joutuvat koetukselle haudan kaivuussa. Juuristo voi vaurioitua laajalta alueelta ja puiden paksuja juuria joudutaan katkomaan puukkosahalla. Jos juuria katkeaa kaivuun yhteydessä, puiden ankkurointi maahan heikkenee. Toistuvat haudan kaivuutöissä syntyneet juuristovauriot sekä maan tiivistyminen vaikuttavat puiden kuntoon. Hautausmaalla vanhoja puita kaadetaan pääsääntöisesti turvallisuussyistä. Hautausmaan puiden kaatotarve varmistetaan usein asiantuntijan tekemän arvion perusteella.

## 6.2 Yhteisten muistelupaikkojen ja sankarihautojen hoito

Seurakuntayhtymän hautaustoimi poistaa kerran viikossa muistelupaikalle jääneet kuihtuneet kukat, palaneet kertakäyttökynttilät sekä epäesteettiseksi menneet koriste-esineet, esimerkiksi homehtuneet nallet tai rikkoutuneet enkelipatsaat. Tarvittaessa muistelupaikkojen muistomerkit pestään sammalen- ja levänpoistoaineella. Seurakuntayhtymä huolehtii yleisilmeestä puhdistamalla pinnat irtoaineksesta hoitokaudella sekä talvisin merkittävimpinä juhlapyhinä lumesta. Arkisin varmistetaan mahdollisimman esteetön pääsy muistelupaikalle.

Sankarihautojen hoidon tavoitteena on sankarihauta-alueen säilyttäminen sen arvoa vastaavassa kunnossa. Sankarihautoja hoidetaan talvella kukka- ja kynttiläjätteitä keräämällä sekä tarvittaessa lumitöin ja hiekotuksin. Sulan maan aikana jätehuollon lisäksi sankarihaudoille istutetaan kukkia. Nurmikkoa leikataan ja viimeistellään. Hautakivet pestään tarvittaessa keväällä tai syksyllä.  Huhtikuun lopussa sankarihaudoilta poistetaan syysistutukset sekä muu ylimääräinen tavara. Kukkapesiin lisätään tarvittaessa multaa. Orvokit tai vastaavat istutetaan kaatuneitten muistopäivään mennessä. Kukat kastellaan viikoittain. Huonot kukat nypitään pois ja samalla kitketään rikkaruohot kukkapesästä ja kivien välistä. Kesäkuun alussa kaatuneitten muistopäiväksi istutetut kukat poistetaan sankarihaudoilta ja tilalle istutetaan kesäkukat tai vastaavat.

Kesäkukat kastellaan tarvittaessa muutaman kerran viikossa ja hoidetaan vähintään kerran viikossa.  Rikkakasvit poistetaan kukkahoitojen yhteydessä. Huonokuntoiset kukat vaihdetaan tarvittaessa uusiin. Kesäkukat poistetaan sankarihaudoilta syyskuun lopussa. Tarvittaessa tilalle istutetaan syyskukat ja kukka alueet havutetaan. Nurmikko leikataan kerran viikossa ja pidetään moitteettomassa kunnossa. Syksyllä lehdet haravoidaan viikoittain.

## 6.3 Hautausmaan kulkuväylien ja pysäköintialueiden hoito ja talvikunnossapito

Talvikunnossapito hoidetaan omana työnä. Saattoväylät kulkuväylältä haudalle auraa ja hiekoittaa hautaustoimen henkilökunta. Lumitöitä tehdään vielä käsin esimerkiksi muistelupaikoilla. Hautausmaalla talvikunnossapitoa on ainoastaan opastetauluihin merkityillä pääväylillä.

Sulan maan aikainen kivituhkapintaisten kulkuväylien ja pysäköintialueiden kunnossapito käsittää lanauksen, painumien ja kuoppien paikkauksen sekä kivituhkan lisäämisen tarvittaessa. Kulkuväylien reunat kantataan vuosittain. Asfalttipintaisen pysäköintialueen kunnossapito käsittää sulan maan aikana lähinnä pinnan puhdistuksen. Kivipintaisten kulkuväylien pinnat puhdistetaan. Pysäköintialueiden pinnoittamista suunnitellaan.

## 6.4 Hautausmaarakenteiden ja –kalusteiden hoito

Hautausmaarakenteita ja -kalusteita ovat mm. portit, aidat, penkit, valaisimet, opasteet, sadevesiviemärit. Hautausmaalla on lisäksi pistorasiatolppia hautojen sulatusta varten sekä kastelujärjestelmiä hautausmaan kesäaikaista hoitoa varten.  Hautausmaalla on myös suihkuallas.

Kalusteet ja varusteet ovat toimintaan liittyviä ja hyvässä kunnossa. Kalusteiden, rakenteiden, pistorasiatolppien sekä kastelujärjestelmien kunto ja toimivuus tarkastetaan vuosittain ja tarvittaessa. Turvallisuutta vaarantavat vauriot korjataan välittömästi. Irtonaiset kalusteet ja varusteet viedään talvisäilöön tai siirretään pois talvikunnossapidon tieltä. Talvisäilöstä tuodut kalusteet ja varusteet pyritään tarvittaessa kunnostamaan ja huoltamaan talven aikana.

Roska-astioiden kannet pyritään pitämään lumesta vapaana talvella. Huonokuntoiset roska-astiat ja penkit vaihdetaan ehjiin. Valaisimien ja pistorasiatolppien kunto tarkistetaan säännöllisesti ja vialliset kunnostetaan. Portit ja aidat kunnostetaan tarpeen vaatiessa. Sadevesiviemärit puhdistetaan maa-aineksesta säännöllisesti. Kasteluvesijärjestelmää huolletaan, kunnostetaan ja uudistetaan tarpeen mukaan.

## 6.5 Puhtaanapito ja jätehuolto

Puhtaanapidossa ja jätehuollossa sekä hautausmaan siivouksissa noudatettavat lait ja asetukset ovat voimassa olevat jätelaki ja jäteasetus sekä Sipoon kunnan jätehuoltomääräykset. Sipoon seurakuntayhtymän hautausmaalla noudatetaan myös ympäristödiplomin periaatteita.

Keskeinen hautausmaaympäristön viihtyisyyteen vaikuttava tekijä on alueen jätehuollon toimivuus. Jätehuollon suunnittelussa keskeisiä tekijöitä ovat keräysastioiden oikea sijainti ja mitoitus, jätteen lajittelu sekä keräysastioiden tyhjennysaikataulu. Nykymitoitus on toistaiseksi riittävä. Omaiset eivät yleensä halua jätteiden lajittelupisteitä lähelle hautapaikkoja. Hautausmaan työntekijät tyhjentävät hautausmaan keräysastiat tarvittaessa. Sekajäte laitetaan huoltorakennuksella olevaan katettuun siirtolavaan minkä jätteenkeräysyritys tyhjentää tilauksesta.

Kaikki hautausmaan kunnossapidosta tuleva puutarha- ja maa-ainesjäte kompostoidaan hautausmaan kompostointikentällä ja hyödynnetään täyttömaana ja multana. Oksat ja risut kerätään ja haketetaan. Haketus on tilattu ulkopuoliselta hakettajalta.

Hautausmaan yleishoidosta ja hautaamisesta syntyy puutarhajaetta (multa, kasvinosat, ruoho, lehdet, puut yms.) ja polttojaetta (pakkausmuoveista, multa- ja lannoitesäkeistä, likaisista pahveista ja kartongeista sekä muovisista kuljetuskennoista ja styroksista). Metallijätettä syntyy korjaamotoiminnasta ja työvälinepoistoista. Ylijäämämaita syntyy hautatöistä ja käytävien kunnossapidosta. Omasta toiminnasta syntyvän metallin keräykseen käytetään samoja astioita, joihin tyhjennetään myös hautausmaan käyttäjien metallinkeräysastiat. Metallijätteen keräysastiat tyhjennetään tarvittaessa. Hautausmaan henkilökunta tilaa tarpeen mukaan metalliastian tyhjennyksen. Kartonkijätettä tulee pääasiassa pakkausmateriaalista.

Paperijätettä syntyy toimistokäytössä ja lehdistä. Pahvi ja paperi toimitetaan lähimpään keräyspisteeseen. Omasta toiminnasta syntyvä muovijae viedään Kirkonkylän seurakuntatalon muovinkeräysastiaan.

Hautausmaan ylläpidossa syntyviä vaarallisia jätteitä ovat jäteöljyt, kiinteä öljyinen jäte, akut, paristot, loistelamput, maalit, huolto- ja korjauskemikaalit jne. Vaaralliseksi luokitellut jätteet varastoidaan hautausmaan huoltorakennuksella ja toimitetaan lajitteluasemalle. Myös hautausmaan yleishoidon kehittämisessä suunnittelua ohjaa tarve vähentää jätemääriä ympäristödiplomin tavoitteiden mukaisesti. Kasvillisuuden valinnalla voi vaikuttaa puutarhajakeen määrään.

## 6.6 Yksittäisten hautojen hoito

Yksittäisten hautojen hoidosta vastaa hautaoikeuden haltija. Omaisten hoitovelvoitteena on hautausmaalla muistomerkin hoito sekä kukkien istutusalueeksi varatun alueen hoito. Reunakivellisillä haudoilla omaisten velvoitteisiin kuuluu myös koristehiekan kunnossapito, vaihtaminen ja lisääminen. Nurmikon huolittelu muistomerkin ja kukka-alueen ympärillä kuuluu omaisille.

Haudoille saa istuttaa vain sellaisia kasveja, jotka täysikasvuisina eivät ole haitaksi hautaamiselle, naapurihaudoille tai hautausmaan hoitotöille. Puuvartiset kasvit voivat isoksi kasvaessaan estää jopa haudankaivuun. Yhtenäisesti hoidetuilla nurmialueilla hautaa ei saa rajata reunakivillä tai muulla tavalla turvallisuussyistä. Haudalla mahdollisesti kasvavat rikkaruohot pitää poistaa.

Hautausmaan historiallisilla osilla on vanhoja reunakivellisiä hautoja. Kun haudalle on asennettu reunakivet, omaisen velvoitteisiin kuuluu haudan hoito reunakivien rajaamalla alueella kukkapesineen ja muistomerkkeineen. Myös koristehiekan kunnossapito ja hiekan lisääminen kuuluvat omaisen tehtäviin. Reunakivien ulkopuolisen alueen hoitovastuu on seurakuntayhtymän hautaustoimella.

Yksittäisen haudan hoitoon kuuluu mahdollisten kukkien istuttaminen ja kevät- ja syysiivous. Keväällä haudoilta poistetaan talven aikana haudoille tuodut kynttilälyhdyt, kertakäyttökynttilät, havut, kanervat ja muut talvikoristeet. Lyhdyt tulee noutaa kesän ajaksi pois haudoilta käyttöiän pidentämiseksi, sillä lyhdyt ruostuvat hauraiksi kesäaikaan. Lisäksi lyhdyt voivat aiheuttaa hautausmaan hoidossa turvallisuusriskin. Syksyllä kesäkukat siivotaan haudalta pois ja hauta voidaan koristella havuilla tai syysistutuksilla. Haudan voi jättää talveksi myös ilman istutuksia.

Hautausmaalla töitä tehtäessä on muistettava kunnioittaa naapurihautojen rauhaa. Roskia ja haravointijätteitä ei jätetä kasoihin käytäville, vesipisteiden vierustoille tai naapurihaudoille, vaan ne viedään lajiteltuina hautausmaan jäteastioihin. Talvella lumen luontia naapurihaudoille tulee välttää. Kastelukannuja ja haravia löytyy jätteiden lajittelupisteiltä. Käytön jälkeen työvälineet tulee palauttaa takaisin samalle paikalle.

Yksittäisen haudan hoidosta syntyviä jätteitä ovat puutarhajae (kasvit, multa, kasvinosat, ruoho, lehdet ja ylipäätään kaikki maatuva jäte), poltettava jae (muoviset hautakynttilät, kukkaruukut, kuljetuskennot, styroksit, paperit, pahvit, kartongit, pakkausmuovit, hautaseppeleet,

kukkalaitteet, lasiset kynttiläsuojukset yms.) sekä metallijae (foliot, kynttilälyhdyt ilman lasiosia ja kertakäyttökynttilöiden kannet). Haudoilla hieman jo yleistyneet led-kynttilät on vietävä kunnan jätteiden lajittelupisteelle. Hautausmaalla on jätteiden lajittelupisteet omaisia varten. Haudan hoidosta syntyneet roskat ja jätteet tulee lajitella opasteiden mukaisesti hautausmaan jäteastioihin.

## 6.7 Muistomerkin hoito

Omaisten hankkiman muistomerkin hoito kuuluu kokonaan omaisten tehtäväksi. Seurakuntayhtymän toimesta kustannetaan ainoastaan hautaamisen tai hautausmaan hoidon yhteydessä muistomerkille aiheutuneet vahingot.

Muistomerkin hoitoon kuuluu olennaisesti se, että muistomerkki on asennettu tukevasti ja turvallisesti paikoilleen. Hautausmaan henkilökunta seuraa omalta osaltaan hautausmaan turvallisuutta, mutta muistomerkin osalta vastuu säilyy kuitenkin hautaoikeuden haltijalla. Mikäli muistomerkki kaatuessaan aiheuttaa vahinkoa toiselle osapuolelle, on hautaoikeuden haltija velvollinen kustantamaan aiheutuneet vahingot.

Muistomerkki on pystytettävä pohjakiven päälle tukevasti ja suoraan. Kiven suoristaminen irtonaisella esineellä ei ole sallittua (esim. kivet, puupalikat, metalliesineet). Työntekijöiden ja hautausmaalla kävijöiden turvallisuuden vuoksi hautaoikeuden haltijan on huolehdittava siitä, että hautakivi pysyy suorassa. Vaaralliset, vinossa olevat kivet voidaan hautausmaan henkilökunnan toimesta joutua kaatamaan hallitusti turvallisuussyistä. Hautaoikeuden haltijalle lähetetään tiedote asiasta, mikäli hautaoikeuden haltijan yhteystiedot ovat ajan tasalla hautarekisterissä. Haudalle asetetaan yhteydenottopyyntö tilanteen korjaamiseksi, mikäli hautaoikeuden haltijaa ei tavoiteta muutoin.

## 6.8 Haudan hoitamattomuus

Yhteinen kirkkoneuvosto voi velvoittaa hautaoikeuden haltijan kunnostamaan haudan, jonka hoito on olennaisesti laiminlyöty. Kunnostamiseen varataan vuoden määräaika siitä, kun päätös on annettu hautaoikeuden haltijalle tiedoksi. Yhteinen kirkkoneuvosto voi päättää hautaoikeuden menettämisestä, jollei laiminlyöntiä ole korjattu.

## 6.9 Hautainhoitorahaston toiminta ja tehtävät

Seurakuntayhtymä voi sopia hautaoikeuden haltijan kanssa, että seurakuntayhtymä hoitaa hautaa määräajan maksua vastaan. Hoitomaksut sijoitetaan erityiseen hautainhoitorahastoon, jonka varoilla kyseiset haudat hoidetaan.

Sipoon seurakuntayhtymän hautainhoitorahastossa on tarjolla yhden, viiden ja kymmenen vuoden kukkahoitoja. Tarjolla on myös perennahoito viideksi ja kymmeneksi vuodeksi. Perennahoito on hinnoiteltu kukkahoitoa edullisemmaksi. Haudan hoitosopimus voidaan tehdä enintään hautaoikeuden hallinta-ajalle. Haudan voi myös hoitaa täysin kukkapesättömänä, näiltäkin haudoilta hautausmaan työntekijät leikkaavat nurmikon.

Seurakuntayhtymältä ostetun määräaikaisen haudan hoitoon kuuluu kukkapenkin kunnostaminen, kukkien istutus, kukkien kastelu, kuihtuneiden kukkien nyppiminen, kasvinsuojelu tarvittaessa, istutusalueen kanttaus sekä nurmikon siistiminen siimaleikkurilla kukkapenkin ympäriltä ja rikkaruohojen kitkeminen. Reunakivellisen haudan hoito käsittää hiekan kunnossapidon reunakivien rajaamalla alueella.  Pinnanhoito käsittää haudan nurmikon leikkuun sekä siimauksen muistomerkin ja kukka-alueen ympäriltä.

Periaatteet hautainhoitorahaston kautta tapahtuvalle yksittäiselle haudan hoidolle:

- lumien sulamisen jälkeen, seurakuntayhtymän hoitoon annetuilta haudoilta kerätään palaneet kynttilät ja huonokuntoiset kranssit, havut ja kanervat. Lyhtyihin ja koriste esineisiin ei kosketa.
- toukokuuhun mennessä hoitosopimushaudat merkitään muovisilla tikuilla.
- hautainhoitorahasto vastaa ainoastaan rahastolta tilatuista kasveista. Omaisten kukat siirretään sopivaan paikkaan kukkapesään.
- kukkasuunnitelmat tehdään rivi- ja osastokohtaisesti seurakuntayhtymän toimesta.
- taimet istutetaan lajin vaatiman tilantarpeen mukaisin etäisyyksin. Istutukset kastellaan heti runsaalla vedellä. Kukanpesän reunaan tehdään vesiura, jolloin kasteluvesi hyödynnetään mahdollisimman hyvin. Jatkossa kastelu tapahtuu tarvittaessa. 1–3 kertaa viikossa. Ylikukkineet kukat poistetaan.
- kesäkukat istutetaan kesäkuussa juhannukseen mennessä.
- kesäkukkien poisto hoitohaudoilta aloitetaan hoitokauden päättyessä, yleensä syyskuun viimeisellä viikolla. Mullan pinta siistitään.
- hoitomerkit poistetaan päättyviltä hoitosopimushaudoilta.
- hoitosopimukset eivät käsitä muistomerkkien ja reunakivien hoitoa.
- hautainhoitorahastoon maksetun hoidon hinta sisältää tilattavan kukkaryhmän ja sille varatun alueen hoidon.

Sipoossa omaiset ovat hoitaneet hautoja pääsääntöisesti itse. Hautainhoitorahaston kautta tilattujen kukkahoitosopimusten määrät ovat olleet vuosittain noin 700 kpl ja perennahoitoja on ollut noin 40 kpl. Perennahoito lisääntyy vuosittain. Hautainhoitorahaston hautojen hoidon tilausprosessia voidaan tulevaisuudessa kehittää sähköisten palvelujen avulla. Nykykäytäntö on, että omaisille lähetetään tarjous, joka sisältää laskun. Omaiset voivat hyväksyä sopimuksen maksamalla laskun tai hylätä tarjouksen jättämällä laskun maksamatta. Hautapaikan haltija voi tilata haudan hoidon haluamallaan tavalla muiltakin, kuin seurakuntien hautainhoitorahastolta.

# 7. Koneet, laitteet ja ohjelmistot

Hautausmaan hoitoon käytettävä konekalusto on määrältään pieni. Konekalustosta suurin osa on nurmikonhoitoon tarvittavia koneita ja laitteita; ruohonleikkureita ja siimaleikkureita. Kaivuri ja traktorit ovat ensisijaisesti hautatöissä. Niitä käytetään myös hautausmaan hoidossa, muun muassa maa-ainesten ja kesäkukkien kuljetuksessa, pensasalueiden uusimisessa ja hoitoleikkauksissa, puiden hoidossa sekä puutarhajätteen, kalusteiden ja tarvikkeiden siirrossa. Pienkoneiden osalta esimerkiksi pensasleikkureissa on siirrytty kevyempiin akkukäyttöisiin

koneisiin. Koneita ja laitteita hautausmaan hoitotöihin ovat mm. ajoleikkurit, työnnettävät ruohonleikkurit, puhaltimet, siimaleikkurit, pensasleikkurit, moottorisahat ja raivaussahat. Lisälaitteita työkoneisiin ovat muun muassa kauhat, trukkipiikit, hiekoittimet, lumiaurat, puskulevyt ja lumilinko. Käsityövälineitä hautausmaan hoitoon ovat mm. lapiot, istutuskauhat, kottikärryt, haravat, harat, ruohosakset, sekatöörit, voimasakset, kastelukannut ja käsikäyttöinen nurmikon kanttauslaite.

# 8. Toimitilat

Hautausmaatoiminnan edellytyksenä ovat riittävät sosiaali-, huolto- ja varastotilat sekä toimistotilat.  Hautausmaalla on huoltorakennus, konehalli sekä hautatarvikevarasto. Myös hautausmaan toimisto sijaitsee hautausmaan huoltorakennuksessa.

# 9. Huoltoalueet

Hautausmaalla on erillinen huoltoalue kompostoinnille ja maa-aineksille. Mullalle, kivituhkalle, risuille ja oksille tulisi kehittää toimivampi säilytysratkaisu. Hautahiekkaa kertyy alueelle aina hautauksen jälkeen, kun hautaa kaivettaessa maa löyhtyy ja peitettäessä peittohiekkaa menee arkun tai uurnan verran vähemmän hautaa kohti.

Huoltoalueilla säilytetään välivarastossa seurakuntayhtymälle palautuneita haudoilta poistettuja hautakiviä. Seurakuntayhtymälle palautuneita kiviä tarjotaan myös uudelleen käyttöön, niistä ei peritä maksua. Palautuneiden kivien käyttö on lisääntynyt.

Kierrätykseen kelpaamattomat kiviset muistomerkit kuljetetaan koneellisesti murskattavaksi, jolloin kiviaines saadaan hyötykäyttöön murskeena. Murskaus varmistaa lisäksi sen, että vainajan nimi sekä syntymä- ja kuolinajat eivät ole luettavissa sopimattomissa paikoissa.